

Rådets genomförandebeslut om viseringsrestriktioner för Somalia

Justitiedepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2024)324 Celexnummer 52024PC0324

Förslag till RÅDETS GENOMFÖRANDEBESLUT om upphävande av vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 810/2009 för Somalia

Sammanfattning

Enligt kommissionens förslag till rådsbeslut ska vissa bestämmelser i viseringskodexen tillfälligt upphävas i förhållande till medborgare i Somalia. Syftet med förslaget är att skapa incitament för Somalia att samarbeta bättre när det gäller att återta sina medborgare som inte har rätt att vistas i EU.

Regeringen stödjer åtgärder som bidrar till ett effektivt återvändande. En väl fungerande och rättssäker ordning för återvändande är avgörande för ett gemensamt och hållbart europeiskt migrationssystem. Det nu aktuella förslaget kan bidra till detta men det är också viktigt att Sveriges bilaterala relationer

med Somalia beaktas vid överväganden om genomförande av viseringsrestriktionerna.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Ett väl fungerande återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i EU är en högt prioriterad fråga för EU och Sverige. Samarbetet mellan medlemsstater och tredjeländer om återtagande av tredjelandsmedborgare är ett viktigt element i detta. Stater har också en folkrättslig förpliktelse att återta sina egna medborgare. För att säkerställa att tredjeländer samarbetar fullt ut kring detta har Europeiska rådet uppmanat EU att använda alla tillgängliga verktyg, inklusive viseringsåtgärder.

Enligt förordningen om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodexen) ska kommissionen regelbundet bedöma viseringspliktiga tredjeländers samarbete kring återtagande av sina medborgare. Kommissionen ska minst en gång om året rapportera till rådet om sin bedömning. Baserat på denna bedömning och med beaktande av de åtgärder som redan har vidtagits för att förbättra återtagandesamarbetet samt unionens övergripande förbindelser med tredjelandet, kan kommissionen dra slutsatsen att ett tredjeland inte samarbetar tillräckligt och att ytterligare åtgärder därför krävs. Kommissionen ska då föreslå att

rådet beslutar om att tillfälligt upphäva tillämpningen av vissa bestämmelser i viseringkodexen i förhållande till medborgare i det berörda tredjelandet som ansöker om visering. Kommissionen ska samtidigt fortsätta sina ansträngningar för att förbättra samarbetet med tredjelandet.

När det gäller Somalia bedömer kommissionen att i stort sett samtliga medlemsstater har omfattande och ihållande problem i samarbetet kring återtagande trots upprepade ansträngningar från EU:s och medlemsstaternas sida för att förbättra samarbetet. Kommissionen anser att landet inte samarbetar i tillräcklig utsträckning och att åtgärder därför är nödvändiga.

Den 23 juli 2024 presenterade kommissionen det nu aktuella förslaget om viseringsrestriktioner.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår att vissa bestämmelser i viseringskodexen tillfälligt ska upphävas för medborgare från Somalia som omfattas av viseringskrav och ansöker om visering. Upphävandet av de aktuella bestämmelserna innebär att somaliska medborgare som omfattas av förslaget inte längre får medges undantag från kraven på att ge in vissa handlingar som viseringssökande ska ge in i enlighet med viseringskodexen. Det innebär också att handläggningstiden för en viseringsansökan som standard får vara som längst 45 dagar i stället för 15 dagar. Vidare föreslås att

möjligheten att beviljas en visering som medger flera inresor tas bort, liksom möjligheten för innehavare av diplomat-och tjänstepass att medges undantag från viseringsavgiften.

Familjemedlemmar till EU-medborgare som nyttjar den fria rörligheten inom unionen, liksom familjemedlemmar till tredjelandsmedborgare som har samma rätt till fri rörlighet i EU som EU-medborgare, enligt ett avtal mellan EU och det berörda tredjelandet, föreslås undantas från beslutet om viseringsrestriktioner. Vidare föreslås att familjemedlemmar till medborgare i det Förenade kungariket ska undantas i vissa fall. Beslutet föreslås inte heller påverka medlemsstaternas skyldigheter enligt internationell rätt, inklusive i egenskap av värdländer för internationella mellanstatliga organisationer och internationella konferenser sammankallade av mellanstatliga organisationer.

Sakprövningen av en viseringsansökan påverkas inte av förslaget. Medborgare i Somalia kommer även fortsättningsvis att kunna ansöka om och beviljas visering för inresa i EU, men med de krav och begränsningar som redogörs för ovan.

Under tiden som beslutet om viseringsrestriktioner är i kraft ska kommissionen fortsätta sina ansträngningar för att förbättra samarbetet och löpande bedöma utvecklingen. Beroende på om betydande och varaktiga förbättringar sker och med beaktande av

unionens övergripande relationer med Somalia, kan kommissionen föreslå att rådet upphäver eller ändrar sitt beslut.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget bedöms inte påverka gällande svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Förslaget syftar till att effektivisera arbetet med återvändande av personer som inte har rätt att vistas i EU och förväntas därigenom medföra minskade kostnader i statsbudgeten. Förslaget kan tillfälligt innebära marginellt minskade intäkter om det leder till ett färre antal viseringsansökningar. Samtidigt kan det leda till ökade intäkter eftersom avgiftsfriheten hävs för innehavare av diplomat- och tjänstepass. Förslaget bedöms inte medföra ytterligare kostnader i EU:s budget.

Kommissionen har inte presenterat någon jämställdhetsanalys av förslaget.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen stödjer åtgärder som bidrar till ett effektivt återvändande av de personer som inte har rätt att vistas i Sverige och i EU. En väl fungerande och rättssäker ordning för återvändande är avgörande för ett gemensamt och hållbart

europiskt migrationssystem. Samarbete med tredjeländer om återtagande av sina medborgare är ett viktigt element i detta.

Regeringen är generellt positiv till användandet av viseringsåtgärder för att få till stånd ett fungerande återtagandesamarbete med tredjeländer. Somalia är ett prioriterat land för Sverige när det gäller återvändande. Regeringen välkomnar därför EU-gemensamma ansträngningar i dialogen med Somalia om samarbetet kring återtagande. Det nu aktuella förslaget kan vara ett viktigt verktyg i en sådan dialog. Regeringen är samtidigt angelägen om att de bilaterala relationerna med Somalia beaktas och att beslut om viseringsrestriktioner inte innebär negativa konsekvenser för Sveriges samarbete med Somalia på återvändandeområdet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Flertalet av medlemsstaterna har rapporterat om stora och ihållande svårigheter i återtagandesamarbetet med Somalia men merparten av dessa har ännu inte deklarerat hur de ställer sig till förslaget om viseringsrestriktioner.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats. Regelbundet informationsutbyte i frågan sker med berörda svenska myndigheter.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 810/2009 av den 13 juli 2009 om införande av en gemenskapskodex om viseringar (viseringskodex) artikel 25a (5), punkten (a). Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Förslaget innebär att EU vidtar gemensamma åtgärder i förhållande till ett tredjeland för att förbättra samarbetet gällande återtagande i syfte att få till stånd ett fungerande återvändande från samtliga medlemsstater av de som inte har rätt att vistas i unionen. Målsättningen med förslaget kan endast uppnås på EU-nivå. Åtgärderna påverkar inte möjligheten i sig för somaliska medborgare att ansöka om och beviljas viseringar utan berör vissa aspekter av förfarandet för utfärdande av visering. Vissa personkategorier undantas dessutom helt från tillämpningen av beslutet. Regeringen anser mot denna bakgrund att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget presenterades i rådsarbetsgrupp den 24 juli 2024. Därefter har förslaget diskuterats i rättsrådgivarkrets den 10

september. Fortsatt behandling av förslaget väntas ske under hösten innan det eventuellt tas till rådet för antagande av ett genomförandebeslut. För det fall rådet beslutar att genomföra förslaget ska kommissionen senast sex månader efter ikraftträdandet av rådets beslut rapportera till Europaparlamentet och rådet om hur återtagandesamarbetet med Somalia fortskrider.

4.2 Fackuttryck och termer

-